Ραχήλ Χασίδ-Καλαντζοπούλου: ΕΔΩ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΙΑΤΙ, πρόλογος: Φραγκίσκη Αμπατζοπούλουυ, εκδόσεις: Ποταμός, Αθήνα 2017.

Η Ραχήλ Χασίδ – Καλαντζοπούλου δεν πρόλαβε να δει το βιβλίο με την προσωπική της μαρτυρία τυπωμένο στα ράφια των βιβλιοπωλείων. Έφυγε νωρίτερα μέσα στο χρόνο για το μεγάλο ταξίδι…

Έζησε την κόλαση επί γης, γλύτωσε από του Χάρου τα δόντια, στάθηκε όρθια, πάλεψε για τη ζωή και τα κατάφερε. Και όχι μόνο τα κατάφερε αλλά έγινε και ένα δυνατό παράδειγμα τροφοδοσίας της συλλογικής μνήμης στην Ελλάδα, στην Ευρώπη, στον κόσμο.

Το βιβλίο της Ραχήλ Χασίδ – Καλαντζοπούλου με τίτλο «Εδώ δεν έχει γιατί» (με πρόλογο που υπογράφει η Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου) είναι ένα πολύ σύνθετο έργο – είναι μια προσωπική μαρτυρία ενταγμένη μέσα σε ένα πλαίσιο τεκμηριώσεων που απαντούν – ή προσπάθησαν να απαντήσουν- για μια ακόμη φορά στο επιτακτικό ερώτημα του «γιατί». Η Ραχήλ πηγαίνει πίσω στα χρόνια του ανείπωτου Διωγμού των ομοθρήσκων της – στην Ελλάδα και την Ευρώπη ολόκληρη- που κατέληξε στο Ολοκαύτωμα για να «ξύσει» με την δική της ματωμένη πένα την ουσία μιας φράσης του συγγραφέα Πρίμο Λέβι που έζησε και εκείνος στο πετσί του την φρίκη των ναζιστικών στρατοπέδων εξόντωσης εκατομμυρίων ανθρώπων κάθε ηλικίας, θρησκεύματος, ιδεολογίας, χρώματος και φυλής. Μια φράση που δίνει και τον τίτλο στο βιβλίο.

«Εβραία, κρατούμενη κι εγώ στο Μπέργκεν – Μπέλζεν, βγήκα, την τελευταία στιγμή, στα δεκαπέντε μου, ένα ερείπιο ζωντανό απ΄ το στρατόπεδο, Απρίλιο του 1945, όταν πια τρέχαν να σωθούν από εκεί μέσα οι Γερμανοί». Πρόκειται για ένα μικρό απόσπασμα από την αρχή του προλόγου της στο βιβλίο που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Ποταμός.

Η Ραχήλ Χαΐμ Χασίδ Καλαντζοπούλου (1929-2017) γεννήθηκε στην Καβάλα. Με την εισβολή του γερμανικού στρατού το 1941 μετακομίζει με τους γονείς της στη Θεσσαλονίκη, ενώ με τους φυλετικούς νόμους και με την απειλή της εξορίας, το 1943 καταφεύγει στην Αθήνα.

Ο πρόξενος της Ισπανίας Σεμπαστιάν ντε Ρομέρο Ραντιγκάλες την εγγράφει στον πίνακα των Ισπανών Εβραίων της Αθήνας.

Στις 25 Μαρτίου 1944 συλλαμβάνεται και φυλακίζεται στο στρατόπεδο Χαϊδαρίου. Αρχές Απριλίου μεταφέρεται στο στρατόπεδο Μπέργκεν-Μπέλζεν στη Γερμανία, όπου παρέμεινε φυλακισμένη έναν χρόνο ως την ημέρα που ο αμερικανικός στρατός τη βρίσκει ράκος από την πείνα μέσα σε ένα βαγόνι τρένου κοντά στο

Phoca PDF

Μαγδεβούργο.

Επιστρέφει στην Ελλάδα το 1945. Το 1948 έως το 1954 φοιτά αρχιτεκτονική στο ΕΜΠ και το 1954 αποκτά το δίπλωμα αρχιτέκτονα-μηχανικού. Εργάζεται σε τεχνικά γραφεία (Ammann Whitney, Frank Basil, Παν/μιο Αθηνών, Doxiadis Associates) και στο Υπουργείο Χωροταξίας.

Το 1957 παντρεύεται τον αρχιτέκτονα-ζωγράφο Παύλο Καλαντζόπουλο με τον οποίο αποκτά δύο παιδιά. Ολοκληρώνει τις μεταπτυχιακές της σπουδές περί τη χωροταξία και τα προβλήματα στα μεταπολεμικά αστικά κέντρα στο London University, το 1974.

Στο σημείο αυτό δύο μικρές παρατηρήσεις – επισημάνσεις. Το 2017 πέραν του βιβλίου της Ραχήλ Χασίδ – Καλαντζοπούλου δύο άλλες εκδόσεις – ένα βιβλίο και ένα αφιέρωμα σε περιοδικό- ήρθαν να δείξουν πως η συλλογική μνήμη και η εθνική αυτογνωσία με τις «βουτιές» στο ιστορικό παρελθόν που εκβάλει στο παρόν και το μέλλον πρέπει να πηγαίνουν μαζί, χέρι- χέρι. Η έρευνα και η μελέτη του μεγάλου διωγμού των Ελλήνων Εβραίων (μέρος του ναζιστικού σχεδίου του Ολοκαυτώματος) αλλά και το πλαίσιο της θέσης των Εβραίων και των κοινοτήτων τους στο Ελληνικό Εθνικό Κράτος δείχνει να προχωρά με γενναία βήματα. Δίπλα στο βιβλίο της Ραχήλ Χασίδ- Καλαντζοπούλου στέκει το βιβλίο της Ρίκα Μπενβενίστε «Λούνα» (εκδόσεις Πόλις, 2017) και το αφιέρωμα «Εβραίοι και Ελληνες, Ελληνες Εβραίοι» (περιοδικό Αρχειοτάξιο τ.19, Δεκέμβριος του 2017 που εκδίδουν τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας/ ΑΣΚΙ και οι εκδόσεις Θεμέλιο).

Η Λούνα (η αγράμματη Θεσσαλονικιά μοδίστρα Λούνα) και η εγγράμματη Ραχήλ είναι δύο πολύ αντιπροσωπευτικά Πρόσωπα του ίδιου δράματος που δεν πρέπει να ξεχαστεί και η μόνη εγγύηση για αυτό είναι η Ιστορία στα σχολεία!!!

«Εκείνο τον καιρό, έβλεπα συχνά ένα όνειρο. Ήταν αγαπημένοι φίλοι των παιδικών μου χρόνων και συγγενείς, όλοι τους δολοφονημένοι, που σαν σκιές μπαίναν στο δωμάτιο και με ρωτούσαν γιατί τους πήραν τη ζωή. Κι αυτοί, ήταν ακόμη ολοζώντανοι στη μνήμη μου. Κι έμοιαζε κανένας να μην τους θυμάται, σαν να μην είχαν γεννηθεί αυτοί οι άνθρωποι! Ήθελα να αφηγηθώ τον τραγικό θάνατο των συγγενών μου, της Ρινέτ, δεκατεσσάρων χρονών, και του αδερφού της, Μωρίς Ερρέρα, είκοσι, της Λορέτ, δεκαεπτά, και του αδερφού της, Τόρρυ Κουένκα, είκοσι τριών, και των γονιών τους, της Αιμέ και του Μανουέλ Ερρέρα και της χήρας Σάρας Κουένκα. Θα ’θελα να ’ξερα πώς θα ένιωθε μια Γερμανίδα αν, ξαφνικά και χωρίς λόγο, σκότωναν τον σύζυγό της, τα παιδιά της, τους γονείς της και τ’ αδέρφια της, αν έβλεπε τον θάνατο να έχει πάρει σβάρνα εκατοντάδες χιλιάδες κόσμο κι ανάμεσά τους και τους δικούς της. Τα χρόνια του πολέμου στη Γερμανία, αλλά και μέχρι σήμερα, δεν ακούστηκε ούτε μία γυναικεία φωνή να βροντοφωνάζει τον αποτροπιασμό της για τον στρατό που σκότωσε 1.500.000 παιδιά. Αλίμονο! Η διεξαγωγή αυτού του πολέμου δεν έγινε με μολότοφ ούτε με καλάζνικοφ. Ό,τι πιο θανατερό υπήρξε ποτέ στους πολέμους έλαβε χώρα τότε. Αν λοιπόν κάποιες στιγμές παρασύρομαι και γίνομαι πολεμική, μη δυσανασχετείτε, είναι γιατί απέναντι στους θαλάμους αερίων και στην καταστροφή έπρεπε να σταθώ, έστω με τα λόγια εννοείται, εκεί όπου εκείνοι κάναν έργα».

Phoca PDF

Κράτησα για το τέλος ένα απόσπασμα από τον πρόλογο της Αμπατζοπούλου: «Ήθελα πολύ να γνωρίσω τη Ζιλμπέρτ Χασίδ από την Καβάλα, ή τη Ραχήλ Χασίδ-Καλαντζοπούλου, όπως λεγόταν μετά τον γάμο της, όμως δεν πρόφτασα. Μίλησα μαζί της τρεις φορές και σχεδιάζαμε μια συνάντηση που δεν έγινε. Από εξαιρετικό αίσθημα ευγένειας και αξιοπρέπειας δεν μου αποκάλυψε ότι η υγεία της είχε τρωθεί σοβαρά, ούτε ότι είχε επιδεινωθεί την τελευταία φορά που μιλήσαμε, λίγες μέρες πριν από τον θάνατό της. Απλά ευχήθηκε η συνάντησή μας να πραγματοποιηθεί γρήγορα, χωρίς όμως να διευκρινίσει ότι ο γιατρός τής είχε δώσει λίγες μέρες ζωής. Ήθελα να τη ρωτήσω πολλά, να λύσω προσωπικές μου απορίες, να μάθω από την ίδια περισσότερα για τη διαδικασία της συγγραφής αυτού του συγκλονιστικού βιβλίου. Μου είναι και σήμερα δύσκολο να φανταστώ ότι συνέχιζε να γράφει για να το ολοκληρώσει ακόμη και μετά το πλήγμα μιας αρρώστιας που της απομυζούσε τις σωματικές δυνάμεις της.

Η Ραχήλ Χασίδ πίστευε ότι η γραφή είναι μια πράξη επικοινωνίας. Πίστευε ότι το τραυματικό βίωμα, όταν συνοδεύεται από ενδελεχή στοχασμό, μπορεί να δώσει νέες αφορμές στη σκέψη του αναγνώστη για να δει τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και το Ολοκαύτωμα στις πραγματικές διαστάσεις και πτυχές του, όχι απλά ως έναν πόλεμο με εκατομμύρια θύματα αλλά ως ένα οργανωμένο έγκλημα εναντίον άμαχου πληθυσμού με δράστες, με «πρόθυμους εκτελεστές» και με θεατές απρόθυμους να το εμποδίσουν. Και αυτήν ακριβώς την επιθυμία για επικοινωνία εκφράζει το βιβλίο της».

Πηγή: ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ 15.1.2018, του Γ.Κ. Καρατζά "Το έγκλημα, ο δράστες και οι θεατές"**.**

***??????????:??????1939.???????????(?????)????????????????????????????????????.**
***??? ?? ?????? "???? ??? ???? ??? ????????? ??????? - ? ??????? ??? ?? ?????????? ??? ???????, 1943 - 1944"*, ?????? ???? & ????, ????? ???. 2008.**

Phoca PDF